

ФІНАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ФОРУМУ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

(2 червня 2017 року, м. Полтава, Україна)

Організатори:

Полтавська обласна державна адміністрація

Полтавська обласна рада

**Комітет Верховної Ради України
з питань державного будівництва, регіональної політики та
місцевого самоврядування**

**Проект «Реформа управління на сході України»,
що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH за дорученням
Федерального міністерства економічного
співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ)**

Всеукраїнська Асоціація сільських та селищних рад

**Центр сприяння розвитку співробітництва
територіальних громад**

Ми, учасники Полтавського Регіонального Форуму Міжмуніципального Співробітництва (далі – Форуму), що був проведений 2 червня 2017 року у м. Полтаві,

хочемо подякувати Полтавській обласній державній адміністрації, Полтавській обласній раді, Проекту «Реформа управління на сході України», що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Всеукраїнській асоціації сільських та селищних рад, Центру сприяння розвитку співробітництва територіальних громад за сприяння в організації Форуму,

а також зазначаємо наступне:

1. В Україні сьогодні здійснюються широкомасштабні та комплексні перетворення, спрямовані на формування ефективної та демократичної системи публічного управління на усіх рівнях, забезпечення децентралізації влади та муніципальної консолідації, розвиток місцевої демократії та покращення якості адміністративних (муніципальних) послуг, що надаються громадянам;
2. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС) є новим (інноваційним) інструментом політики місцевого розвитку, що набуває останнім часом дедалі широкого поширення в багатьох європейських країнах. Його поява пов'язана з тим, що місцеве самоврядування в багатьох країнах, зокрема в Україні, сьогодні має справу з проблемами, можливі варіанти вирішення яких пропонує саме ММС;
3. Співробітництво територіальних громад може бути визначено як відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у встановлених чинним законодавством формах з метою підвищення спроможності територіальних громад у вирішенні в межах їх компетенції актуальних питань місцевого розвитку, ефективного виконання своїх повноважень та підвищення якості надання послуг громадянам;
4. Співробітництво територіальних громад є доцільним розглядати сьогодні як дієвий інструмент муніципальної консолідації. Таке співробітництво є результатом добровільного та осмисленого рішення його учасників. Воно є логічним рішенням для нейтралізації наслідків нераціонального розподілу функцій та ресурсів між різними органами місцевого самоврядування, недосконалої організації територіальної влади тощо;
5. Ухвалення у червні 2014 року Верховною Радою України Закону України «Про співробітництво територіальних громад» стало важливим кроком для забезпечення подальшого розвитку ММС в Україні на якісно новій основі;
6. Відповідно до чинного законодавства, співробітництво територіальних громад в Україні може здійснюватися у п'яти основних формах, а саме: делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів; реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів; спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів; утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів; утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для виконання визначених законом повноважень;

7. Станом на травень 2017 року, за інформацією Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, до відповідного державного реєстру внесено 81 договір про співробітництво територіальних громад. Разом з тим, розподіл зареєстрованих в установленому порядку проектів ММС за п'ятьма згаданими формами не є однаковим. Так, найбільш популярною на сьогодні формою ММС є реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів (67 проектів). Одночасно поки не набула поширення така форма співробітництва як утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень;
8. Найбільш популярною на сьогодні сферою реалізації проектів співробітництва територіальних громад є питання житлово-комунального господарства – 30 проектів ММС (у тому числі, питання поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) – 16; утворення спільних комунальних підприємств з надання послуг ЖКГ – 7, благоустрій – 4, проекти енергозбереження – 3);
9. На сьогодні проекти співробітництва територіальних громад реалізуються в 16 областях України, лідером серед яких є Полтавська область (34 проекти);
10. До реалізації проектів співробітництва територіальних громад наразі залучені органи місцевого самоврядування з 17 районів Полтавської області. Лідерами по кількості проектів співробітництва територіальних громад є на сьогодні Новосанжарський район (5 проектів), а також Полтавський та Решетилівський райони (4 проекти);
11. В Полтавській області розроблені та ефективно впроваджуються нові (інноваційні) інструменти стимулювання та підтримки розвитку співробітництва територіальних громад, зокрема Полтавський обласний конкурс проектів місцевого розвитку. Важливою новацією проведення обласного конкурсу у 2015 році стало започаткування четвертої категорії – проекти співробітництва територіальних громад. Починаючи з 2015 року, в рамках обласного конкурсу було підтримано 18 проектів ММС (у 2015 р. – 6 проектів, а у 2016 р. – 12 проектів), на реалізацію яких було виділено понад 8 млн. грн. з обласного бюджету;
12. Для стимулювання подальшого розвитку співробітництва територіальних громад важливого значення набувають фінансова децентралізація та нове бюджетне законодавство, яке розширює права та самостійність органів місцевого самоврядування, а також джерела наповнення місцевих бюджетів;
13. Для підтримки розвитку співробітництва територіальних громад є також доцільним більш активно використовувати й інші не заборонені чинним законодавством джерела, зокрема, кошти міжнародної технічної та фінансової допомоги, кредитні й донорські ресурси тощо. У зв'язку з цим, гарним прикладом є багаторічний досвід співробітництва Проекту «Реформа управління на сході України», що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, з органами місцевого самоврядування Полтавської області, в рамках якого на сьогодні успішно впроваджуються 8 проектів ММС в 6 районах Полтавської області;
14. В Полтавській області також впроваджуються нові підходи до організації навчання з питань розвитку співробітництва територіальних громад, зокрема на базі Полтавського обласного центру підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (далі – Полтавський ЦППК). Все це дає можливість не тільки поширити серед широкого кола службовців та посадових осіб місцевого самоврядування знання про ММС, а також підготувати нову генерацію фахівців для органів місцевого самоврядування з питань розвитку співробітництва територіальних громад;
15. Подальший розвиток співробітництва територіальних громад потребує його належного інституційного забезпечення на усіх рівнях: центральному, регіональному та місцевому.

Виходячи із цього, є доцільним відзначити позитивний досвід діяльності ресурсного центру з питань ММС при Всеукраїнській асоціації сільських та селищних рад (ВАССР), Семенівського районного ресурсного центру місцевого розвитку (Полтавська область), а також громадської організації «Центр сприяння розвитку співробітництва територіальних громад»;

16. Потужна громадська підтримка є запорукою успішної реалізації проектів співробітництва територіальних громад. У зв'язку з цим, пріоритетного значення набувають питання проведення на належному рівні організації консультацій з громадськістю та інформування громадян України про основні цілі й завдання реалізації проектів ММС.

Із урахуванням обговорених на Форумі питань, вважаємо за доцільне рекомендувати:

1. Верховній Раді України ухвалити підготовлений профільним Комітетом з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування проект Закону України «Про внесення змін до Закону “Про співробітництво територіальних громад”», що має виправити існуючі технічні недоліки чинного закону, а також визначити процедуру приєднання нових громад до діючих договорів про співробітництво територіальних громад;
2. Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування продовжити на постійній основі моніторинг реалізації нового законодавства про співробітництво територіальних громад;
3. Полтавській обласній раді продовжити позитивну практику підтримки проектів співробітництва територіальних громад, зокрема в рамках реалізації Полтавського обласного конкурсу проектів місцевого розвитку);
4. Кабінету Міністрів України та профільному Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України забезпечити належне фінансове та ресурсне забезпечення розвитку співробітництва територіальних громад, зокрема через діяльність Державного Фонду регіонального розвитку, інших інноваційних інструментів регіонального та місцевого розвитку;
5. Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, іншим зацікавленим органам державної влади та органам місцевого самоврядування удосконалити існуючі інструменти моніторингу та оцінювання результатів реалізації проектів співробітництва територіальних громад;
6. Органам місцевого самоврядування та їх асоціаціям забезпечити належну інституційну підтримку розвитку співробітництва територіальних громад (зокрема, з урахуванням позитивного досвіду діяльності ресурсного центру з питань міжмуніципального співробітництва при Всеукраїнській асоціації сільських та селищних рад, Семенівського районного ресурсного центру місцевого розвитку (Полтавська область) тощо);
7. Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, зацікавленим органам місцевого самоврядування та їх асоціаціям посилити інформаційне забезпечення процесів розвитку співробітництва територіальних громад, зокрема шляхом утворення відповідного інформаційно-аналітичного ресурсу з питань ММС;
8. Органам місцевого самоврядування та їх асоціаціям посилити інформаційну та просвітницьку роботу серед депутатів місцевих рад, посадових осіб місцевого самоврядування, широких верств населення щодо пропагування різних аспектів співробітництва територіальних громад;
9. Органам місцевого самоврядування забезпечити проведення на постійній основі консультації з громадськістю, а також належний рівень взаємодії та співпраці між

владою та громадянами в процесі підготовки та реалізації проектів співробітництва територіальних громад.

10. Міжнародним (фінансовим та донорським) організаціям розглянути можливості надання більш активної допомоги (фінансової, експертної, методичної тощо) органам місцевого самоврядування з питань реалізації проектів співробітництва територіальних громад, а також організації навчальних, просвітницьких, інформаційних та інших заходів щодо розвитку ММС, зокрема із урахуванням багаторічного досвіду роботи з цього питання Проекту «Реформа управління на сході України», що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH;
11. Органам місцевого самоврядування та їх асоціаціям, громадським організаціям забезпечити популяризацію кращих українських і зарубіжних практик щодо розвитку співробітництва територіальних громад тощо, а також ініціювання нових проектів ММС, спрямованих на вирішення актуальних питань місцевого розвитку та покращення життя громадян;
12. Навчальним закладам забезпечити підготовку кадрів належної кваліфікації з питань розвитку співробітництва територіальних громад, насамперед на основі нової навчальної (тренінгової) стратегії з питань ММС.

Очікуваними результатами реалізації згаданої Стратегії пропонується визначити наступні:

- засвоєння державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування основних знань про ММС (зокрема, в контексті реалізації широкомасштабної реформи місцевого самоврядування);
- запровадження нової навчальної дисципліни «Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС)» у програму вищих навчальних закладів Полтавської області, що здійснюють підготовку кадрів для роботи в органах державної влади та органах місцевого самоврядування (зокрема, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Полтавського університету економіки і торгівлі, Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, Полтавської державної аграрної академії тощо);
- забезпечення згаданої нової навчальної дисципліни відповідною навчально-методичною літературою;
- забезпечення зв'язку між академічною (навчально-науковою) діяльністю ВНЗ з практичною роботою в органах місцевого самоврядування з питань ММС (організація стажування студентів ВНЗ в органах місцевого самоврядування, організація відповідних досліджень, написання тематичних дипломних (курсівих) у тісній співпраці із залученими до ММС органами місцевого самоврядування);
- проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів з тематики ММС із залученням представників відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, вітчизняних та зарубіжних експертів тощо;
- забезпечення органів місцевого самоврядування новою генерацією висококваліфікованих фахівців (менеджерів з питань ММС); а також утворення бази даних фахівців з питань ММС, забезпечення їх працевлаштування в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування Полтавської області;
- підготовка оновленого (академічного) навчального посібника з питань ММС;
- розробка та впровадження програми короткотермінового (одноденного) семінару-тренінгу з питань ММС;
- проведення низки виїзних «кущових» семінарів з питань ММС для представників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Полтавської області;

- підготовка та проведення навчальних семінарів з питань ММС для представників громадських організацій, бізнес-асоціацій, ЗМІ, інших зацікавлених категорій громадян;
- формування регіонального пулів тренерів з питань ММС, а також проведення тренінгів для тренерів з цього питання тощо;
- проведення дистанційного навчання з питань ММС, зокрема із використанням дистанційної платформи Полтавського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій.